TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Sınıf-10

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU FİİLİMSİ

Fiil kök veya gövdelerinden belirli eklerle türetilen, cümlede isim, sıfat veya zarf görevinde kullanılabilen sözcüklerdir.

*Azrâil'e canının yerine can **bulması** karşılığında Deli Dumrul'u **bağışlayacağını** söyler.*

*Deli Dumrul babasından yüz **bulamayınca** anasının yanına gelir.*

1. İsim-Fiil (Ad-Eylem, Mastar)

İsim–fiiller; -ma (-me), -ış (-iş, -uş, -üş), -mak (-mek) eklerinin fiil kök ve gövdelerine getirilmesiyle türetilir.

*Ali'nin sağlığına **kavuşması**, tüm dostlarını sevindirmişti.*

*Kendilerini güvende **hissedebilmek** için bu kaleye sığınmışlar.*

2. Sıfat-Fiil (Ön Ad-Eylem, Ortaç)

Sıfat–fiil adı verilen bu tür kelimeler -an (-en), -ası (-esi), -maz (-mez), -ar (-er), -dık (-dik), -acak (-ecek), -mış (-miş, -muş, -müş) eklerinden uygun olanı ile fiil kök ve gövdelerinden türetilir.

*Sınıfta **yapılacak** çok işimiz var.*

*Etraf **sararmış** yapraklarla kaplıydı.*

3. Zarf-Fiil (Bağ-Fiil, Ulaç)

Zarf-fiiller, fiil kök veya gövdelerine *-ıp* (-ip, -up, *-üp*), -arak (-erek), *-ınca* (-ince), -ken, -maksızın (-meksizin), -asıya (-esiye), -dikçe (-dıkça, -dukça, -dükçe), -meden(-madan), -casına (-cesine), -alı (-eli), -dığında (-diğinde), -a… -a, -er…-mez eklerinin getirilmesiyle oluşur.

*Kapıyı **açıp** içeriyi iyice kontrol etmişti.*

*Bahar **gelince** kırlar çiçeklerle doldu.*

*Fabrikalar günlerdir **durmaksızın** çalışıyordu.*

SORULAR

SORU 1

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı türde fiilimsiler bir arada kullanılmıştır?

A) Size göre kibar olmak için eğitim şart mıdır?

B) İnsanların size nazik davranmalarını ister misiniz?

C) Teşekkür etmek ya da özür dilemek size zor gelir mi?

D) "Merhaba" ya da "Günaydın" deme alışkanlığınız var mıdır?

E) Alışveriş merkezine girip çıkarken başkalarına yol vermek ister misiniz?

Cevap: E

SORU 2

I. Ben her işin başı sevgi diyorum
Dünya güzel yaşamak iyi diyorum

II. Sizlersiniz bu anı ışıklarla Türk eden!
Eksilmesin şu mutlu şafaklar bu ülkeden!

III. Dünya yüzünde, bir sefer olsun, tanışmadan,
Öz çehrenizle sizleri görmekteyim bu an.

Numaralanmış dizelerdeki altı çizili fiilimsilerin türleri aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

A) Zarf fiil / isim fiil / zarf fiil

B) İsim-fiil / zarf fiil / sıfat fiil

C) Sıfat fiil / isim-fiil / zarf-fiil

D) Sıfat fiil / sıfat fiil / isim fiil

E) İsim-fiil / sıfat-fiil / zarf-fiil

Cevap: E

SORU 3

I. Mutluluğu arayıp bulmak gerçekten de zordur.

II. Yaşam, bir anlamlar dizgesidir karmaşık da olsa.

III. Milletler, edebiyatlarıyla kendilerini ifade ederler.

IV. İnsanın insana en çok benzediği çağ, çocukluk çağıdır.

V. Felsefe yapmak, anlatmaktır; sanat yapmak, duyurmaktır.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde fiilimsi yoktur?

A) I ve II. B) I ve V.
C) II ve III. D) III ve IV.
E) IV ve V.

Cevap: C

SORU 4

Karikatür, insanları; varlıkların, olayların hatta duygu (I) ve düşüncelerin doğala ters düşen, (II) olağanla çelişen, gülünç (III) yanlarını yazıyla desteklenmiş (IV) abartılı çizimlerle bir gülmece anlatımına dönüştürme (V) sanatıdır.

Bu cümlede numaralanmış sözcüklerin hangileri fiilimsi değildir?

A) Yalnız I.
B) Yalnız II.
C) I ve III.
D) II ve IV.
E) III ve IV.

Cevap: C

SORU 5

(I) Lokomotifleri tek başlarına hiç görmedim. (II) Onları katarın başında azametli, heybetli bir tavırla kâh durur kâh koşarken görürdüm. (III) İstasyonlarda rayların üzerindeki lokomotifleri çocukken bir çeşit korkuyla seyrederdim. (IV) O zamanlar lokomotifleri canlı birer yaratık olarak kabul etmiştim. (V) Kımıldar, koşar, bağırır, öfkelenir bir canavar…

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde sıfat-fiil kullanılmıştır?

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

Cevap: E